

CARTES DE PROP

Ecos de foll amor

Enric Sòria

Hem d'agrair a l'editorial Quaderns Crema la publicació d'algunes obres mestres de la poesia universal, entre les quals hi ha els *Sonets* de Louise Labé. És la primera vegada que es tradueixen complets al català, i cal dir que ja era hora.

Sobre Louise Labé han circulat moltes llegendes, atades per l'apassionament de la seua obra, però en realitat se sap ben poc. Era una dona que va viure a Lió a mitjan segle XVI, es va casar amb un cordeller benestant de la ciutat i va sobreviure al seu marit una dècada. Lió era en aquells anys un centre comercial i cultural de primera magnitud, obert a Itàlia, Alemanya i Espanya. Hi havia tràfec d'imprentes, grans escriptors i actius cenacles literaris, on es debatien les novetats renaixentistes, es parlava de Plató i de Ficino, de Petrarca i també de Luter. Labé degué freqüentar aquests cercles. Les llegendes, sempre fantosiques, han ornat la seua figura amb els dubtosos hàbits de la cortesana i la guerrera (es diu que va participar, vestida d'home, en algunes campanyes militars). Va escriure poc. 24 sonets que fonamenten la seua fama, tres notables elegies, i, en prosa, una carta-dedicatòria extraordinària i un *Debat entre la Follia i l'Amor*, molt italià, que no està gens malament.

Fa poc, Mireille Hutchon ha sostingut que Labé no era, en realitat, més que una criatura de paper convocada pel cercle de Scève, una colla de poetes hipercultes i enjogassats que elaboraren un cançonner femení i l'atribuïren a una dona de la localitat. El fet importaria poc, perquè els poemes valen per ells sols i la figura de l'autor no és, al capdavall, més que una convenció irrellevant. La traductora catalana, Begoña Capllonch, accepta aquesta hipòtesi. Les

L'escriptora Louise Labé en un gravat.

L'esforç per a esborrar les dones de la història de la literatura ha sigut ciclopi

Una veu personal recrea el cosmos amorós de l'època

dades ni l'avalen ni la desmenteixen clarament. Dins la incertesa, cal dir que res del que sí que sabem de Louise Labé la incapacita per a ser l'autora dels textos que se li adjudiquen. La negació de l'autoria parteix d'un implícit ingrat: Labé era una dona casada, i si haguera escrit una obra amorosa tan explícita, la pressió social li hauria fet la vida impossible. Aquells eren temps molt misògins, i represius.

Ho eren, sens dubte. Però no com els nostres. Si no esti-

guera minuciosament documentat que sor Juana Inés de la Cruz va escriure els poemes que porten el seu nom, també li n'haurien negat l'autoria. Una monja no podia escriure de cap de les maneres la pila de poemes amorosos (que inclou un grapat d'obscens i algun de pornogràfic) que se li atribueixen. Però el cas és que els va escriure, i que es van publicar a Sevilla, acompanyats dels elogis ditiràmics d'un garbell de plomes eclesiàstiques. Mentre la cosa es presentava com un estricte joc poètic, aquella societat misògina i repressiva permetia molt més del que el sentit del decòrum acadèmic dels nostres temps considera concebible. Com un joc poètic, abillat de cançonner més o menys petrarquista, va presentar Louise Labé la seua obra, i pogué escriure-la i publicar-la en vida. En un llibre meravellós, *Les escriptores de l'Edat Mitjana*, Peter Dronke prova que moltes autores medievals sí que havien escrit les obres que la tradició els

atribuïa, contra el parer de l'acadèmia, que no era més que una acumulació de prejudicis antifemenins, dissimulada de cautela textual. L'esforç per a esborrar les dones de la història de la literatura ha sigut ciclopi, i els estudiosos del segle XX hi han contribuït més que ningú. Un Peter Dronke dedicat al Renaixement convindria, sens dubte.

Tot això a banda, els sonets de Louise Labé se sostenen, en efecte, tots sols. No hi trobem els recaragolaments artificiosos de Scève, però sí un platonisme assimilat, un bon maneig dels clàssics —especialment Catul— i un coneixement al dia de la poesia francesa, italiana i espanyola, a més d'ecos evidents de la tradició trobadoresca. Fins i tot hi ha, en el sonet XVII, un sorprenent ressò d'Ausias March (la traductora no ho remarca, però crec que salta a la vista), que podria haver-li arribat a través de Boscà. Hi ha, sobretot, una veu personal, singularment coherent, que recrea el cosmos amorós de l'època des d'una perspectiva insòlita. Com en la millor poesia renaixentista, les referències i els recursos són compartits, però la veu és pròpia. Ací l'expressió de l'anhel i del dolor, fins a l'arravatament i la desolació, troba cadències memorables.

Sorprén que l'edició catalana de Crema no haja inclòs les elegies de Labé, quan l'excel·lent versió castellana de la mateixa editorial sí que ho fa. D'altra banda, la traducció és correcta i treballada. Manté la rima amb fluïdesa i sovint també el ritme i la subtileza de dicció. No substitueix l'original, però en dóna un equivalent vàlid. Com a primer acostament en la nostra llengua a una gran poeta és plausible. Però l'obra de Labé (curta, ja ho he dit) mereixeria un estudi aprofundit i una edició completa.

Imatge de la ciutat de Zadar.

OPINIÓ

Ciutats mitjanes de la Mediterrània

Adolf Beltran

La vint-i-vuitena edició de la Universitat d'Estiu de Gandia mira a una ribera i l'altra del Mediterrani. Ho ha fet altres vegades al llarg de la seua respectable història, però hi torna cada vegada que pot amb noves perspectives i uns motius d'interès propiciats per l'actualitat més immediata. Així, un dels cursos que se celebraran la setmana que ve, coordinat pel professor Joan Romero, aborda les relacions de la Unió Europea amb el Magrib a la llum de les revolucions que sacsegen el món àrab. Entre el càlcul geopolític, el drama de les migracions, la diplomàcia pública, les perspectives de desenvolupament vinculades al turisme i els canvis de paradigma cultural i ideològic, el curs assaja una mirada orientada de nord a sud, que no és l'únic sentit de les propostes de la convocatòria que cada estiu implica l'Ajuntament de la capital de la Safor i la Universitat de València, a través del Centre Internacional de Gandia, en una reflexió sobre el món que ens envolta.

Hi ha també, entre les activitats especials d'enguany, una mirada d'oest a est especialment ambiciosa en el seminari titulat *Les ciutats mitjanes de la Mediterrània*. Dirigit per Joan del Alcàzar, Joan Noguera i Josep Piera, el seminari se subtitula "Cultures, universitats, relacions i esperances econòmiques d'un espai històric compartit i plural". No és poca cosa. La seua pretensió consisteix a "explorar les possibilitats de creació d'una xarxa mediterrània de ciutats mitjanes de les diverses ribes mediterrànies, on les ciutats i les universitats a elles associades comencen un diàleg possible, un espai d'intercanvi d'experiències que donen resposta a necessitats compartides".

De ciutats mitjanes, n'hi ha moltes al Mediterrani, però dic que la mirada s'adreça a l'oest perquè la primera iniciativa de cara a la constitució d'una xarxa té com a referència la ciutat de Zadar, a Croàcia, "un país jove i emergent" que ens resulta, als valencians, bastant desconegut. Com sol passar amb tot tipus de relacions en la història de la nostra civilització, l'elecció d'aquesta singular ciutat costanera, oberta alhora a la influència centreeuropea, té a veure amb contactes previs, concretament amb la presència de Pau Sif (la Pobla de Farnals, 1978) com a lector de català a la seua universitat. L'intercanvi, per tant, comença per la literatura. Per això les *Jornades de literatura i cultura croata* en què participaran Tonko Maroevic, crític i traductor; Dinko Telecan, poeta, i Dorta Jagic, narradora. El professor de lingüística romànica de la Universitat de Zadar Nikola Vuletic sorprendrà tothom amb els seus coneixements de llengües en una conferència sobre la cultura croata i Europa, mentre que tots participaran, amb Josep Piera, Maria Josep Escrivà i Àngels Gregori en un recital de textos croats i valencians. Gandia mira Europa en l'espill de la Mediterrània.

Recomanem...

DISCOS

per XAVIER ALIAGA

MOHÀTROS LES VALENCIANES

Les Màdeus
Autoedició, 2011

El desfici autoperòdic de les essències valencianes d'un signe i d'un altre és un tret de l'escena musical autòctona. Però pocs han buidat el líquid de frens amb tanta gràcia com Les Màdeus, projecte musical del *showman* alternatiu Toni de l'Hostal. El disc comença amb una versió d'*Al vent* en alemany, *Im Wind*, en clau *krautrock*, entre altres proves d'esforç a què se sotmet la mitologia valenciana. Una gravació bandarra i festiva amb una nodrida nòmina de col·laboradors.

TEATRE

per ADOLF BELTRAN

LA JOIA

Carles Cortés
Brosquil Edicions
Alaquàs, 2011
59 pàgines

Carles Cortés eixampla el seu horitzó literari, fins ara centrat en la narrativa, amb aquesta peça teatral que va guanyar el premi Ciutat d'Alcoi. Els personatges, carregats amb els seus problemes mentre esperen en la sala de recepció d'un aeroport, i una joia que simbòlicament guia el seu destí, permeten a l'autor plantejar les dificultats de la recerca de la felicitat en un món on s'escampa la desolació. Hi ha, però, la força dels somnis i de l'esperança.

NARRATIVA

per A. B.

UBA

Rubén Fernández Arizmendi
Viena Narrativa
Barcelona, 2011
102 pàgines

Impressor de professió, Rubén Fernández Arizmendi (València, 1969) aborda un tema universal, el de la lluita per mantindre una cultura davant l'amenaça del poder, però el situa en el continent africà, un espai sovint invisible per als occidentals. Uba, el protagonista, que lluita per sobreviure enmig d'una guerra desencadenada al Senegal, porta el lector per un argument on es combinen la misèria, l'heroicitat, la dignitat i la rebel·lia.